

VIII. OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE NA VNITŘNÍM TRHU

1. Úvod

Společný a posléze vnitřní trh Společenství je založen na tržním systému, který vyžaduje dokonalé fungování konkurence ve Společenství jako celku. Toho se dosahuje nejen uvolněním pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými zeměmi, ale i kvalitní a účinnou politikou hospodářské soutěže. Vychází se přitom z toho, že maximální podpory hospodářské činnosti a její efektivity lze dosáhnout na základě působení tržních sil.

Normy upravující hospodářskou soutěž jsou obsaženy především ve Smlouvě ES, a to v člancích 81 až 89. Základním pramenem sekundárního práva obecné povahy jsou pak nařízení. Aplikací soutěžního práva byly podle těchto předpisů, na rozdíl od předchozího stavu, pověřeny kromě Komise i orgány členských států (národní úřady na ochranu hospodářské soutěže a soudy). Rozhodnutí Komise jsou napadnutelná žalobou k Soudu prvního stupně.

Klíčovými ustanoveními Smlouvy ES jsou články 81 a 82, obsahující pravidla soutěže platná pro podniky. V rozhodnutí ve věci *BRT v. SABAM (127/73)* prohlásil Soudní dvůr tato ustanovení za přímo účinná. Jednotliví soutěžitelé (podniky) se jimi musí bez dalšího řídit.

Hmotně právní úprava sestává ze dvou relativně samostatných oblastí:

- antitrustové právo, zahrnující tzv. kartelové právo (zákaz určitých dohod mezi podniky) a zákaz zneužívání dominantního postavení a
- právo koncentrací (kontrola fúzí podniků).

2. Zákaz určitých dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve shodě (kartelové právo)

a) Základní ustanovení

První skupina předpisů soutěžního práva, vztahujících se na jednotlivé hospodářské subjekty (podniky), je obsažena v článku 81 Smlouvy ES. Podle tohoto ustanovení podniky nebo jejich sdružení nesmějí přijmout žádná opatření,

- a) která by se mohla dotknout obchodu mezi členskými státy a
- b) jejichž cílem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže v rámci společného trhu.

Demonstrativně je uvedeno pět příkladů takových opatření:

- určování cen nebo jiných obchodních podmínek,
- omezování nebo regulace výroby, odbytu, technického rozvoje nebo investic,
- rozdělování trhů nebo zdrojů zásobování,
- uplatňování nerovných podmínek vůči obchodním partnerům,
- vnučování obchodním partnerům tzv. vázaných obchodů (podmiňování uzavření smlouvy další dodávkou, která s původní nemá souvislost).

Tato nedovolená opatření mohou mít formu

- 1) *dohody, tedy ujednání mezi podniky,*
- 2) *rozhodnutí sdružení podniků* nebo
- 3) *tzv. společného postupu (jednání podniků ve shodě bez formálního ujednání).*

Jde-li o právní úkony, tj. v případech 1) a 2), jsou *od počátku neplatné*, a to *ex lege*, tedy *absolutně*. Kromě toho jsou taková opatření sankcionována pokutami.

Článek 81 tedy postihuje pouze opatření, která zasahují svými potenciaálními, případně skutečnými účinky do komunitární dimenze. Nemůže-li být tímto opatřením dotčen obchod mezi členskými státy a není-li dotčena soutěž *v rámci společného trhu*, jedná se o opatření, na které se článek 81 nevztahuje a právo Společenství ho nepostihuje. Tím ale není vyloučen případný postih podle

národního práva členského státu.

K negativnímu ovlivnění vzájemného obchodu může dojít i v případě, že se účinky zakázaného jednání neprojeví na trhu druhé smluvní strany. Soudní dvůr měl již několikrát příležitost k této otázce zaujmout stanovisko. Prvním uváděným rozhodnutím je *Société technique minière v. Maschinenbau Ulm GmbH (56/65)*, kde Soudní dvůr konstatoval, že obchod uvnitř Společenství může být dotčen, lze-li očekávat skutečný nebo potencionální účinek zakázaného jednání, jímž zde bylo dělení trhu, jehož následkem byla restrikce tzv. paralelních dovozů.

Ve věci *Vereeniging van Cementhandelaren v. Komise (8/72)* Soudní dvůr rozhodl, že dohoda dodavatelů cementu o cenách na nizozemském trhu (tedy s omezením na vlastní stát) může mít nepříznivý vliv na obchod jiných členských států s Nizozemím, neboť dohoda o cenách posiluje parcelaci trhu ES na národním principu, znamená v daném státě ochranu domácí produkce a tím ztížení pronikání na nizozemský trh zvenčí.

Případ *Salonia v. Poidomani (126/80)* se týkal systému komerčního rozšiřování denního tisku v Itálii - vzhledem k tomu, že tento systém byl uzpůsoben především pro distribuci domácího tisku, byl označen za selektivní a v důsledku toho za způsobit negativně ovlivnit obchod mezi členskými státy s touto komoditou.

K určité formě dělení domácího trhu dochází často mezi výrobci piva, a to u piva točeného, které vyžaduje ke svému prodeji zvláštního zařízení. Dělení národního trhu mezi tuzemské výrobce, které zdánlivě nemá nic společného s dovozem piva, kvalifikoval Soudní dvůr, resp. Soud prvního stupně jako nepřipustné, neboť posiluje postavení tuzemských výrobců a tím ztěžuje podmínky potencionálním dovozcům (*Brasserie de Haecht SA v. Wilkin (No.1) - 23/67* a *Stergios Delimitis v. Henninger Brau - C 234/89*).

O tom, že stačí pouze teoretická možnost ovlivnění obchodu, a to dokonce v pozitivním smyslu, svědčí rozhodnutí ve věci *Pronuptia (161/84)*. Franchisingová smlouva mezi francouzskou firmou jako poskytovatelem a německou firmou jako příjemcem omezovala franchisu na určitou oblast v Německu. I když německá firma neměla v úmyslu mimo tuto oblast podnikat, Soudní dvůr v tomto omezení viděl potencionální ovlivnění obchodu mezi členskými státy, neboť dochází k omezování trhu určitého (tuzemského) soutěžitele.

Všechna uvedená rozhodnutí mají jedno společné: potencionální účinky jednání nedovolených podle práva ES (avšak zpravidla dovozených vnitrostátním právem příslušného státu) se mohou projevit pouze na tuzemském trhu. Soudní dvůr nicméně konstatoval možnost ovlivnění obchodu mezi členskými státy.

Komise pojímá pojem *podniku* (undertaking, entreprise) velmi široce, a to tak, že zahrnuje *každou právnickou nebo fyzickou osobu zapojenou do nějaké formy hospodářské nebo obchodní činnosti týkající se zboží nebo služeb, včetně kulturních a sportovních aktivit, bankovníctví, pojišťování a dopravy*. Není přitom rozhodné, zda je tato činnost zisková (věc *Polypropylene* projednávaná Komisí, poté u Soudu prvního stupně jako *SA Hercules Chemicals NV v. Komise - T-7/89*).

V některých případech může být naplněna skutková podstata článku 81, avšak negativní důsledky takového opatření budou ve skutečnosti mizivé. Je třeba brát v úvahu objektivní i subjektivní kritéria, zejména velikost podniků a objem jejich činnosti. Je-li vliv takového opatření na hospodářskou soutěž jen nepatrný, na příklad pro zanedbatelný objem produkce v poměru k jiným výrobcům téhož zboží, má se za to, že takové opatření soutěž nenarušuje a není proto postihováno (uplatnění principu *de minimis*). Poprvé se takovou situací zabýval Soudní dvůr ve věci *Völk v. Etablissements Vervaecke Sprl (5/69)*.

Komise v rámci zásady *de minimis* toleruje dohody podniků, které reprezentují maximálně 5% trhu příslušnými výrobky, pokud jejich souhrnný roční obrat nepřesahuje 20 miliónů EUR.

b) Výjimky z hlavní zásady zákazu kartelových dohod

Třetí odstavec článku 81 umožňuje v určitých případech vyjmout jinak zakázaná jednotlivá opatření nebo celé jejich kategorie z působnosti právě popsaných ustanovení, tedy umožnit uplatnění

výjimek. Jako zakázané kartelové dohody tak v těchto případech nebudou posuzovány dohody, které přesto mají jejich formální znaky. Smlouva nestanoví, komu toto vynětí přísluší provádět. Podle původní úpravy, platné do 30.4.2004 (nařízení č. 17/62) to byla výhradně Komise. Nešlo tedy o exempce ex lege, ale pouze na základě individuálního rozhodnutí nebo normativního právního aktu Komise (tj. individuální nebo tzv. blokové výjimky). Podle nynější úpravy, platné od 1.5.2004 (nařízení č. 1/2003), již Komise individuální výjimky neuděluje. Třetí odstavec článku 81 má nyní "přímý účinek" v tom smyslu, že samy podniky, které dohodu uzavírají, posoudí, zda jsou splněny podmínky tohoto ustanovení a zda je tedy možno takovou dohodu uzavřít. Týká se to případů, kdy dohoda přispívá ke *zlepšení výroby nebo distribuce výrobků* nebo k *podpoře technického nebo hospodářského pokroku*, přičemž část zisku musí být vyhrazena uživatelům. Dohoda nesmí podniky omezovat více než je nezbytně nutné a nesmí rovněž umožnit vyloučení soutěže pro podstatnou část výrobků, které jsou jím dotčeny. Důkazní břemeno o splnění podmínek přípustnosti dohody je na zúčastněných podnicích.

Komise může stanovit tzv. *skupinové (blokové) výjimky* (block exemptions), česky *skupinová vynětí*, udělovaná nikoli individuálně. Tato skupinová vynětí, týkající se určitých *kategorií smluv*, se stanoví rovněž na základě odstavce 3 článku 81 a mají formu nařízení, tedy *normativní* charakter. Tato nařízení vydává na základě čl. 83 Smlouvy ES Komise, která k tomu byla zmocněna Radou.

Nejdůležitějšími kategoriemi dohod, kterým byla udělena skupinová vynětí, jsou:

- tzv. vertikální dohody (o výhradním prodeji, o výhradním nákupu, o franchisingu, o selektivním prodeji) (nařízení č. 2790/1999),
- dohody o specializaci (nařízení č. 2658/2000),
- dohody o výzkumu a vývoji (nařízení č. 2659/2000),
- dohody týkající se motorových vozidel (nařízení č. 2002/85),
- dohody o licencích týkajících se know-how (nařízení č. 240/96),
- dohody v oblasti pojišťovnictví (nařízení č. 3932/92),
- dohody mezi námořními společnostmi (konsorcia) (nařízení č. 479/92 ve znění č. 870/95).

Další skupinová vynětí se týkají dopravy.

Tato nařízení mají omezenou dobu platnosti, která může být prodloužena. Jejich platnost však může být také předčasně ukončena, a to rozhodnutím Komise nebo národního soutěžního úřadu.

Vzhledem k tomu, že článek 81 odst. 3 nyní aplikují jednotliví soutěžitelé sami, jeví se logicky uvedená skupinová vynětí nadbytečnými. Ve skutečnosti mají velký význam v tom, že poskytují podnikům spolehlivé vodítko a tím značnou právní jistotu pro jejich dohody.

3. Zákaz zneužívání dominantního postavení

Další pravidla, vztahující se na jednotlivé hospodářské subjekty (podniky) jsou obsaženy v článku 82 Smlouvy ES, který zakazuje zneužívat dominantního postavení jednoho nebo několika podniků, opět s podmínkou, že může být ovlivněn obchod mezi členskými státy. Následuje demonstrativní výčet příkladů zneužívání který zahrnuje v podstatě totéž, co u kartelových dohod (článek 81).

Článek 82 tak obsahuje tři kumulativní podmínky, které dohromady tvoří skutkovou podstatu zakázaného jednání:

- a) dominantní postavení,
- b) zneužívání tohoto postavení a
- c) vliv na obchod mezi členskými státy.

ad a) **Dominantní postavení** bylo definováno ve věci *United Brands Co. v. Komise* (27/76) jako "pozice hospodářské síly, které požívá podnik a která mu umožňuje, aby na rozhodném trhu zabránil účinné konkurenci tím, že bude s to se chovat v nezanedbatelném rozsahu nezávisle na jiných soutěžitelích, zákaznících a konečně na spotřebitelích." Komise k tomu ve věci *AKZO Chemie BV* (1986) dodala, že "možnost vyloučit účinnou konkurenci nespádá ... ve všech případech v jedno s nezávislostí na faktorech soutěže, ale může zahrnovat rovněž schopnost vyloučit nebo vážně oslabit existující soutěžitele nebo zabránit potencionálním soutěžitelům vstoupit na trh."

Pojem *rozhodného trhu* je chápán jednak z hlediska komoditního (tj. druhů zboží), jednak z hlediska geografického. Za rozhodný trh zbožový je pokládán trh s určitým výrobkem a s těmi dalšími výrobky, které jej mohou v podstatě nahradit. Z hlediska geografického je rozhodným trhem *pro dané zboží* buď celé území Společenství, nebo jen jeho část. Záleží to na dostupnosti výrobků v jednotlivých místech, tedy zejména na možnostech jejich přepravy, neboť rozhodný geografický trh je chápán jako trh, v němž jsou objektivní podmínky soutěže stejné pro všechny zúčastněné subjekty. Tak na příklad součástí rozhodného geografického trhu pro rychle se kazící řecké pomeranče zcela jistě nebude Velká Británie, která ovšem je součástí takového trhu pro pomeranče španělské.

ad b) **Zneužívání** dominantního postavení. Článek 82 uvádí demonstrativně čtyři příklady zneužívání, které jsou z větší části obdobné příkladům uvedeným v článku 81:

- stanovení nepřiměřených cen nebo jiných obchodních podmínek,
- omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje ke škodě spotřebitelů,
- znevýhodňování obchodních partnerů uplatňováním nerovných podmínek při rovnocenných dodávkách (diskriminační opatření),
- vnucování obchodním partnerům tzv. vázaných obchodů (podmiňování uzavření smlouvy další dodávkou, která s původní nemá souvislost).

Praxe přináší velkou rozmanitost zneužívání dominantního postavení různých druhů a různých stupňů. Příkladem lze uvést následující praktiky:

- *Tzv. navazování (tying-in)*. Dodavatel poskytuje slevy odběratelům za "věrnost". Vyzývá je, aby v případě, že zjistí nižší cenu za totéž zboží u jiného dodavatele, uplatnili nárok na stejnou nižší cenu. (Viz rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Hoffmann - La Roche & Co. AG v. Komise*, 85/76.)
- *Uplatnění tzv. zničujících cen (predatory pricing)*. Dodavatel uměle sníží ceny nikoli za účelem přilákání většího počtu zákazníků, ale za účelem vytlačení dalších konkurentů z trhu (*AKZO Chemie v. Komise*, 62/86).
- *Odmítnutí dodávek* pro jiného soutěžitele za účelem jeho poškození a tím vyřazení z trhu.
- *Vyhrazování si určitých činností*. Soutěžitel ovládající celý trh si vyhradí v daném státě určitou činnost pro sebe (typické u spojů, viz na příklad *Itálie v. Komise ve věci British Telecommunications*, 41/83).
- *Slučování podniků* za účelem ovládnutí trhu. Viz složitý případ *Europemballage Corp. and Continental Can Co. Inc. v. Komise* (6/72). Slučování společností je nyní upraveno nařízením č. 139/2004.

ad c) **Vliv na obchod** mezi členskými státy. Tato podmínka je Soudním dvorem interpretována velmi široce. Nevyžaduje se skutečné ovlivnění obchodu, ale stačí potenciální *možnost* takového vlivu (*British Leyland plc v. Komise*, 226/84).

4. Aplikace ustanovení o hospodářské soutěži (antitrustové právo)

a) *Pravomoci a povinnosti Komise a národních soutěžních úřadů*

Závažnost ustanovení o soutěži (zejména článků 81 a 82 Smlouvy ES) vyžaduje takovou další právní úpravu, která by zajistila jejich vynutitelnost. Tento úkol plní nyní nařízení č. 1/2003, které provádí články 81, 82 a 85 Smlouvy. Podle článku 85 jsou Komise a národní soutěžní úřady pověřeny dozíráním na plnění těchto ustanovení a jsou taktéž oprávněny při jejich trvajícím porušení vydat příslušné rozhodnutí.

Nařízení č. 1/2003 dává na základě článku 83 Smlouvy Komisi i národním soutěžním úřadům další důležité pravomoci, avšak stanoví také pro jejich činnost přísná procedurální pravidla. Uvedené články Smlouvy a zmíněné nařízení svěřují Komisi a národním soutěžním úřadům tyto pravomoci:

1. zjišťovat skutkový stav při posuzování jednotlivých případů domnělého nebo skutečného porušení článků 81 a 82,
2. rozhodovat o důsledcích porušení.

Komise rozhoduje buď *ex offio* nebo na základě stížnosti, kterou může podat podnik (soutěžitel) s oprávněným zájmem nebo členský stát.

ad 1. Komise pochopitelně musí mít dostatečné prostředky k tomu, aby mohla ve všech případech spolehlivě a rychle **zjistit skutkový stav**. K tomu má tyto pravomoci:

- a) požadovat nezbytné informace od vlád a jiných orgánů členských států, jakož i od podniků a podnikových sdružení,
- b) provádět všeobecný průzkum celých odvětví hospodářství,
- c) provádět šetření na místě (tj. na příklad v jednotlivých podnicích - k tomu viz rozhodnutí Soudního dvora na příklad ve věci *National Panasonic (UK) v. Komise (136/79)*, kdy se žalobce bránil "nájezdu Komise za úsvitu" bez předchozího upozornění),
- d) šetření za pomoci orgánů příslušného státu.

Ve všech případech se podniky *musí podrobit* požadavkům Komise (samozřejmě jsou-li legitimní), jinak jim mohou být uloženy pokuty za ztěžování nebo znemožňování práce Komise. Kromě jednorázové pokuty lze uložit i pokutu "periodickou". Společnosti Hoechst tak byla v roce 1987 uložena pokuta ve výši 1000 ECU (cca 2000 DEM) denně po dobu, po kterou tato společnost odmítala umožnit šetření Komise.

Obdobné pravomoci mají i národní soutěžní úřady.

ad 2. Vlastní **rozhodnutí Komise** může zahrnovat:

- uložení povinnosti ukončit protiprávní chování,
- event. přijetí předběžného opatření,
- event. přijetí závazků (tj. slibů či záruk podniků) vztahující se k nařízeným opatřením,
- ukládat sankce.

Sankce za porušení pravidel soutěže podle článků 81 a 82 Smlouvy, kterými disponuje jak Komise, tak národní soutěžní úřady, jsou pokuty. Jejich horní limit je určen 10% ročního obrátu podniku, resp. celé společnosti.

Sazba udělované pokuty je stanovena podle následujících kritérií:

- povaha (druh) protiprávního opatření,
- hospodářský význam podniku a jeho podíl na trhu,
- trvání protiprávního opatření,
- existence úmyslu omezit soutěž,
- otevřenost nebo skrytost jednání,
- případná recidiva.

Komise neváhá uplatnit sankce ve výši horního limitu. V roce 1980 uložila ve věci *Pioneer Hi-Fi Equipment* čtyřem firmám, které si rozdělily trhy, pokuty v celkové výši 7 miliónů ECU. Ve věci *Peroxygen Cartel (1985)* uložila Komise za zvlášť závažný případ dělení trhu a zneužívání ceny, trvající po dlouhou dobu, 481 pokut v celkové výši 9 miliónů ECU. Za podobné provinění uložila Komise o čtyři roky později ve věci *Polyethylene* 17 podnikům pokuty ve výši 60 miliónů ECU. V roce 1991 byla uložena pokuta firmě *Tetra-Pack*. Tato švýcarská firma, působící ovšem i v členských státech Společenství a tudíž podrobená jeho právu, se dopustila velmi závažných provinění, od uplatňování tzv. zničujících cen až po dělení trhů, a to s úmyslem zcela zlikvidovat nejen současné, ale i eventuální budoucí konkurenty. Celková výše pokut uložená s ohledem na řadu přitěžujících okolností dosáhla 75 miliónů ECU. Velmi vysoká pokuta byla uložena v roce 2000 firmě *Volkswagen* za řadu jednání, kvalifikovaných jako zneužívání dominantního postavení. Výše pokuty uložené Komisí činila 120 miliónů EUR, avšak Soud prvního stupně ji snížil na 90 miliónů. Dosud nejvyšší pokuta byla uložena v roce 2004 společnosti *Microsoft*, a to ve výši 498 miliónů EUR.

Výjimkou nejsou případy, kdy postižený podnik napadá rozhodnutí Komise o uložení pokuty, a to žalobou původně k Soudnímu dvoru a nyní (od r. 1990) k Soudu prvního stupně (článek 229 Smlouvy ES). Ke zrušení rozhodnutí o pokutě dochází velmi zřídka, avšak poměrně časté je *snížení pokuty* Soudem.

Při výkonu svých pravomocí má ovšem Komise i určité povinnosti. Zahrnují především pro všechna řízení obvyklou povinnost umožnit stranám vyjádřit se k věci, ať už ústně nebo písemně. Kromě toho má však Komise ještě jednu specifickou povinnost, a sice *zachovávat mlčenlivost* tam, kde obdržela důvěrné informace.

Nově jsou upraveny vztahy Komise k vnitrostátním orgánům (správním a soudním). Vnitrostátní orgány musí aplikovat komunitární právo, posuzují-li případ s komunitární dimenzí (dohoda může ovlivnit obchod mezi členskými státy). Je-li dána zároveň pravomoc Komise a vnitrostátního soutěžního orgánu, zahájení řízení před Komisí vede automaticky k zastavení národního řízení. Vnitrostátní soudy jsou při svém rozhodování vázány stanoviskem Komise.

5. Právo koncentrací (kontrola fúzí podniků)

a) Úvodní poznámky

K slučování (fúzi) podniků, které je projevem koncentrace kapitálu, dochází ve větší či menší míře v každé zemi. V členských státech ES dokonce počet slučování podniků vzrůstá. Slučování má dvě protikladné stránky, které je třeba uvést do souladu. Větší (sloučený) podnik má zpravidla silnější postavení na trhu, může lépe překonávat ekonomické potíže a jeho činnost je obecně efektivnější. Slučování podniků však také znamená zmenšování počtu soutěžitelů na trhu, a tedy kvantitativní omezování soutěže. Nezřídka sloučení větších podniků vede k vytvoření velkého celku, který získává dominantní postavení na trhu.

Uvedené dilema nelze řešit ani ponecháním plné volnosti jednotlivým podnikům, ani obecným zákazem jejich slučování. Obecně přijatým řešením je střední cesta - *kontrola slučování* ze strany státu, a to tak, že stát povolí jen takové sloučení, které neohrozí či nenaruší hospodářskou soutěž na příslušném trhu. Totéž musí platit i na společném, resp. vnitřním trhu Společenství, neboť zde má hospodářská soutěž komunitární dimenzi. Slučování podniků na komunitárním vnitřním trhu proto podléhá kontrole ze strany Komise.

Formy slučování mohou být různé, avšak zpravidla je jejich podstatou koupě akcií nebo majetku jiného podniku v míře, která umožňuje jeho kontrolu. Úplné sloučení se v terminologii práva ES označuje jako koncentrace. Výsledkem mohou být dvě různé situace: Podnik "a" se sloučí s podnikem "b" tak, že ho pohltí (a tedy se zvětší), aniž by sám změnil svůj statut ($a + b = A$). Druhý případ je ten, že sloučením dvou či více podniků vznikne nový subjekt ($a + b = C$). První případ je praktičtější, neboť umožňuje zachovat zavedené obchodní jméno "a", vyžaduje méně transakcí se zapsanými ochrannými známkami apod. Z jiného hlediska se rozlišuje sloučení *horizontální* (s jiným soutěžitelem ve stejném oboru podnikání) a *vertikální* (s dodavatelem nebo odběratelem).

Komunitární právní úprava kontroly slučování podniků je oproti předchozím oblastem ochrany soutěže odlišná. Především chybí jakákoli úprava v samotné Smlouvě ES - není zde žádná obdoba článků 81 a 82. Není zde ani ustanovení, které by zakládalo pravomoc orgánů ES k vydání příslušných předpisů sekundárního práva. Proto až do konce 80. let komunitární úprava slučování neexistovala. V souladu s úpravou, která byla k dispozici, byly postihovány pouze *důsledky sloučení* tam, kde vedly k vytvoření dominantního postavení a posléze k jeho zneužívání, resp. podle ustanovení o kartelových dohodách, vytvořilo-li sloučení kartel.

Souhrnný předpis, a to sekundárního práva, je přijat až v roce 1989, a to po šestnácti letech prací. Bylo jím *nařízení č. 4064/89 o kontrole slučování podniků*. Rada je přijala na základě obecného zmocnění obsaženého v článku 308 Smlouvy ES. Současná úprava je dána nařízením č. 139/2004.

b) Právní úprava slučování podniků (nařízení č. 139/2004)

Úprava obsažená v právu Společenství se nevztahuje na všechna slučování, nýbrž pouze na ta, která mají význam z hlediska Společenství, tj. *tzv. komunitární dimenzi*. Slučování, která této dimenze nedosahují, nejsou posuzována podle komunitárního práva, nýbrž podle vnitrostátního práva příslušného členského státu.

Komunitární dimenze je dána objemem ročního obrátu všech sloučených podniků, které tvoří nový celek (včetně podniků před sloučením lokalizovaných mimo ES). Obratem se rozumí součet všech

příjmů za výrobky a služby po odečtení daně. Jako zásada platí, že musí být splněny obě následující podmínky:

- a) celosvětový roční obrat (tzv. agregovaný obrat) přesahuje 5 miliard EUR a
- b) celkový roční obrat každého z nejméně dvou dotčených podniků v rámci celého Společenství přesahuje 250 miliónů EUR.

Jako výjimka ze zásady uvedené pod písm. b) platí, že pokud každý ze slučovaných podniků dosahuje nejméně dvou třetin obratu v ES v tomtéž jediném členském státě, o komunitární dimenzi se nejedná. Naopak není-li splněna podmínka uvedená ad b), stačí k dosažení komunitární dimenze v bodu a) poloviční výše, tj. 2,5 miliard EUR, případně splnění některé z dalších podmínek uvedených v článku 1 odst. 3 nařízení.

Za úplné sloučení (tzv. koncentraci) se považuje

- a) sloučení dvou nezávislých podniků,
- b) situace, kdy jedna osoba, ovládající určitý podnik, nabude jakýmkoli způsobem (nákupem akcií, smlouvou) vliv v jiném podniku (stačí vliv částečný),
- c) joint venture, i když vystupuje jako samostatná jednotka.

Ovládním (kontrolou) podniku se rozumí nejen výkon vlastnického práva, ale i výkon jiných práv (užívání), včetně vlivu na složení orgánů podniku. To se ovšem netýká práv spojených s konkurzem nebo likvidací.

Sloučení, ať už spočívá v kterékoli z uvedených skutečností, musí být zúčastněnými podniky notifikováno Komisi před svým uskutečněním. Pokud Komise má za to, že sloučení spadá do působnosti nařízení, zveřejní všechny rozhodné skutečnosti, přičemž musí šetřit obchodní tajemství účastníků.

Notifikované sloučení podniků Komise prozkoumá neprodleně, nejpozději do jednoho měsíce po notifikaci. Řízení před Komisí o jeho přípustnosti zahrnuje následující alternativy:

I. Komise po prozkoumání učiní závěr, že sloučení nemá komunitární dimenzi. Vydá o tom rozhodnutí a dále se případem nezabývá, neboť tím vyloučila svou pravomoc.

II. Komise dojde k závěru, že sloučení má komunitární dimenzi, avšak

1) nemá vážné pochybnosti o tom, že je slučitelné s vnitřním trhem. Tuto situaci řeší *prohlášením o slučitelnosti*, čímž řízení končí;

2) má vážné pochybnosti o slučitelnosti s vnitřním trhem. Pak zahájí formální řízení, v němž může dojít k těmto závěrům:

a) Pochybnosti nejsou opodstatněné, pak může vydat rozhodnutí o slučitelnosti sloučení s vnitřním trhem. Toto rozhodnutí může ovšem podmínit stanovením podmínek či omezení. Své rozhodnutí může odvolat, bylo-li přijato na základě neúplných informací nebo nejsou-li respektovány uložené podmínky.

b) Pochybnosti jsou opodstatněné. Pak Komise rozhoduje podle těchto kritérií:

ba) Sloučení podniků nezakládá ani neposiluje dominantní postavení a neomezuje tím soutěž, fúze bude možná.

bb) V opačném případě Komise rozhodne o neslučitelnosti sloučení podniků s vnitřním trhem. Transakce zakládající sloučení nemůže být platná a situace musí být uvedena v předešlý stav, tj. jako kdyby ke sloučení nedošlo.

Bylo-li sloučení uskutečněno tak, že Komise vůbec nerozhodovala, je platné jen pokud Komise dodatečně rozhodne, že sloučení je s vnitřním trhem slučitelné.

Kromě uvedených konkrétních kritérií bere při svém rozhodování Komise v úvahu i tato kritéria obecnější:

a) potřebu udržet a rozvíjet účinnou soutěž na vnitřním trhu,

b) postavení dotčených podniků na trhu, zejména z hlediska jejich ekonomického a finančního postavení, možnosti alternativ pro dodavatele a spotřebitele apod.

Ve všech případech Komise notifikuje své rozhodnutí dotčeným podnikům, jakož i orgánům pro ochranu hospodářské soutěže příslušných států a vyhlašuje jej v Úředním věstníku.

Rozhodnutí Komise jsou přezkoumatelná soudně (Soudem prvního stupně).

Při zjišťování skutkového stavu má Komise pravomoci obdobné jako u kartelových dohod, tedy právo požadovat na příslušných podnicích informace, přístup k účetní dokumentaci zúčastněných

podniků, pořizovat její kopie, požadovat vysvětlení apod. a za tímto účelem vstupovat do příslušných místností a jiných prostor. Za neposkytnutí součinnosti může Komise ukládat pořádkové periodické pokuty (penále) ve výši odpovídající maximálně 5% celkového denního obrátu podniku za každý den zpoždění.

Šetření provádějí i orgány členských států, požádá-li je o to Komise.

Sankční pokuty ukládá Komise v těchto případech:

- při neposkytnutí úplných informací, které mají být podkladem pro rozhodnutí o slučitelnosti sloučení podniků s vnitřním trhem - do 1% celkového ročního obrátu,
- při neoznámení sloučení, uskutečnění nepovoleného sloučení nebo neplnění podmínek povoleného sloučení - do 10% celkového ročního obrátu.
- při neposkytnutí úplných informací, které mají být podkladem pro rozhodnutí o slučitelnosti sloučení podniků s vnitřním trhem. - při neoznámení sloučení,

Rozhodnutí Komise o uložení pokuty je i zde přezkoumatelné Soudem prvního stupně.